

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. III. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

lulum per offensam & reparabile per satisfactionem, ut constat ex dictis articulo præcedenti: Sed hæc realiter inter se differunt: Ergo poenitentia & religio diversa objecta formalia respiciunt.

49. Dices cum Cajetano, objectum formale poenitentiae non esse jus divinum lulum per offensam, sed jus divinum in tota sua latitudine, quod etiam respicitur à religione, ad quam subinde pertinet reparare jus divinum lulum, & satisfacere pro peccato per contritionem.

Sed contra: Objectum formale alicujus virtutis, nequit latius patere quam objectum materiale, alias reperiretur objectum formale sine materiali, quod implicat: At si jus divinum in tota sua latitudine esset objectum formale poenitentiae, latius pateret quam objectum ejus materiale. Ergo &c. Major constat, Minor probatur. Objectum materiale poenitentiae (ut articulo præcedenti ostendimus) sunt peccata, ut offensæ DEI, reparabiles per satisfactionem: Sed jus divinum in tota sua latitudine latius patet quam peccata &c. nam etiam reperitur in cultu debito Deo tanquam supremo domino & benefactori nostro: Ergo si jus divinum in tota sua latitudine esset objectum formale poenitentiae, latius pateret quam objectum materiale illius.

§. III.

Solvuntur objectiones.

50. **O**bjicies primò: In humanis eadem virtus iustitiæ commutativæ quæ respicit jus proximi in voluntariis commutationibus, puta emptione & venditione, respicit etiam jus lulum per offensam, satisfaciendo injuriæ alteri illata. Itেম eadem virtus pietatis nedum satisfacit Patri pro beneficiis acceptis, sed etiam pro injuriis in ipsum commissis: Ergo similiter eadem virtus religionis poterit pro beneficiis acceptis, Deo cultum debitum exhibere, & pro injuriis illatis ei satisfacere.

51. Respondeo dato Antecedente, quod negant Soto & Valentia existimant enim etiam inter homines requiri specialem virtutem ad satisfaciendum pro injuriis illatis, diversam ab ea quæ in voluntariis commutationibus satisfaciunt pro rebus acceptis, vel quæ restituunt ablata, & debita reddunt negando consequentiam & paritatem. Ratio vero disparitatis, quantum ad primum est, quia hominis ad hominem potest esse perfecta æqualitas, sub qua tanquam sub eadem ratione formali indivisibili, potest eadem virtus respicere & rem debitam: ut restituendam, & injuriam illatam ut compensandam. At verò Deo nequit homo reddere æquale, sive pro beneficiis acceptis, sive pro injuriis illatis, atque adeò non potest unica virtus respicere sub ratione perfectæ æqualitatis; nec etiam sub ratione inæqualitatis, quia inæqualitas, cum multis modis contingat, per excessum scilicet & per defectum, non est una ratio omnino indivisibilis, quæ possit unam specificare virtutem; unde aliunde petenda est ejus specificatio, ita ut diversæ inæqualitates, juxta diversas earum causas, distinguantur. Unde inæqualitas proveniens ex beneficiis acceptis, specificabit unam virtutem, & inæqualitas ex injuriis illatis aliam.

52. Quantum verò ad secundum duplex assignari

A potest ratio discriminis. Prima est, quia unus reddens cultum patri, & compensans injuriam ipsi illatam, respicit semper idem jus & debum, scilicet jus paternum, in quo diversæ actiones adunatæ, possunt unam specificare virtutem. Virtus autem reddens cultum debitum Deo pro beneficiis, & virtus satisfaciens pro injuriis, respiciunt diversum debitum; nam prior respicit jus domini, posterior verò jus proprietatis: eo enim quod Deus est primum omnium principium, habet jus domini in omnes creaturas & earum actiones: ex eo verò quod est ultimus finis creaturæ rationalis, habet jus in ipsum tanquam ultimum finem creaturæ rationis: ut net omnes suas actiones; quod jus appellatur proprietatis, ipsique opponitur peccatum in ratione offensæ.

B Secunda ratio discriminis est, quia offensæ filiorum in parentes, non est alia, quam impletis, ut ingratitudinis, quam proinde opposita virtus pietatis aut gratitudinis sufficienter potest reparare. At verò offensæ gravis in Deum, habet speciem rationis in iustitiâ, distinctam ab ea quæ committitur in iustitiâ, & ei superadditam prout deque reparandam virtute distincta à religione & à qualibet alia.

C Objicies secundò: Actus proprius virtutis poenitentiae, est etiam proprius virtutis religionis: Ergo poenitentia non distinguitur à religione. Consequentia patet, Antecedens probatur primò. Actus principalis poenitentiae est submissio hominis ad Deum: Sed per religionem homo subicitur Deo: Ergo actus proprius virtutis poenitentiae, est etiam proprius virtutis religionis. Secundo, Satisfacere Deo pro injuria, quæ est actus proprius virtutis poenitentiae, est exhibere cultum & reverentiam Deo, cum talis satisfactio nemine cedat in ejus honorem, eoque peractum restituat honorem per peccatum ablatum: Ad exhibere cultum & reverentiam Deo, ad religionem spectat, & est proprius actus illius: Ergo actus proprius virtutis poenitentiae, est etiam proprius virtutis religionis. Tertiò, Actus proprius poenitentiae est ille per quem expiatur peccatum: Sed per actum religionis expiatur peccatum; quandoquidem in lege veteri peccata expiabantur sacrificiis, & modo in lege nova expiantur sacramentis: sacramenta autem & sacrificia sunt actus religionis, imò Pál. 50. actus contritionis appellatur sacrificium, dicitur enim: *Sacrificium Deo spiritus contribulatum.* Denotum, sicut pro beneficiis acceptis debetur Deo gratiarum actio, ita & pro offensis recompenso: Sed gratiarum actio pro beneficiis à Deo acceptis, est actus religionis: Ergo & recompenso pro offensis, quæ est actus proprius poenitentiae.

E Respondeo negando Antecedens, & ad primum illius probationem, distinguo Majorem. Actus principalis poenitentiae est submissio hominis ad Deum, ut offensum, & ex motivo compensandi injuriam ei illatam, concedo Majorem. Ad Deum, ut supremum rerum omnium dominum, & ex motivo reverendi & profitendi supremam ejus excellentiam, nego. Similiter distinguo Minorem. Per religionem homo subicitur Deo, ut rerum omnium domino, & ob supernam ejus excellentiam & majestatem, concedo Minorem. Ut oblatum, & ex motivo compensandi injuriam ei illatam, nego Minorem, & Consequentiam. Diver-

enim virtutes possunt tendere in idem objectum diversimodè consideratum, seu ex diverso motivo & ratione sub quo. Sicut diversa scientia per diversa media eandem attingunt conclusionem: Eandem enim conclusionem demonstrat Astrologus & naturalis, puta quod terra est rotunda: Sed Astrologus per medium mathematicum, id est à materia abstractum; naturalis verò, per medium circa materiam consideratum: inquit s. Thomas 1. p. quæst. 1. art. 1.

Ad secundam, distingo Majorem: Satisfacere Deo pro injuria, illi est exhibere cultum aliquem generalem, qui includitur in quolibet actu virtutis, quatenus omnis actus virtutis cedit in honorem Dei, concedo. Est exhibere specialem illum cultum à quo specificatur religio, nego; quia talis cultus consistit in professione quadam dominii quod Deus habet ut primum rerum omnium principium: Satisfacere autem pro peccato, non est talis professio, ut patet ex dictis; & quamvis possit quis hanc satisfactionem peccati ordinare in cultum divinum propriè dictum, si nimirum fiat ex intentione significandi supremum Dei dominium; hoc tamen solum arguit quod actus ille poenitentiae possit imperari à religione, non verò quod eliciatur ab illa; ad hoc enim necessarium esset ut talis actus per se & ex propria ratione, significaret excellentiam & dominium quod Deus habet supra omne creatum, ut patet in omnibus actibus religionis, v. g. in sacrificio: immutatio enim rei oblata, quæ est essentialis sacrificio, significat per se, & ex propria ratione, Deum esse supremum vitæ & necis dominum.

Ad tertiam respondeo, expiationem à peccatis quæ fit mediante sacramento, pertinere ad duplicem virtutem, nimirum ad religionem, cujus est sacramentum ipsum, & ad poenitentiam, ad quam voluit Deus, instituendo sacramenta, quod actus & ceremonia religionis ordinarentur: ex eo autem quod una virtus cum subordinatione ad aliam, concurrat ad ejus effectum, non sequitur quod actus ejus, sit actus illius. Ad locum autem Psalmistæ dico, in eo quidem contritionem sive dolorem cordis de peccatis, appellari sacrificium, sed metaphorice tantum, non verò propriè; contritio enim sacrificium propriè dictum, esse actum eternum, non verò internum, qualis est dolor cordis.

Ad quartam, nego Consequentiam, licet enim recompensatio pro offensis, quæ fit propter recognitionem excellentiæ Dei, sive supremi ejus dominii, sit, quemadmodum gratiarum actio, actus religionis, non tamen recompensatio pro offensis, quæ fit immediate propter destructionem peccati sive offensæ secundum quam rationem duntaxat habet quod sit actus poenitentiae.

S. IV.

Tres alia sententiæ breviter confutantur.

Dico tertio, poenitentiam distinguere à justitia commutativa.

Probatur contra Durandum, primò quia hominis ad Deum non datur justitia commutativa, ut communiter docent nostri Thomistæ, & colligitur ex D. Thoma 1. 2. quæst. 114. art. 1. ubi sic ait: Manifestum est, non posse esse hominis ad Deum (non verò, à Deo, ut aliqui corrupti codices habent) justitiam secundum perfectam æqualitatem. Idem habent in 4. dist. 14. quæst. 1. art. 1. quæst. hunc. 6. Favet etiam Aristoteles in libris

Tom. V.

A Ethicorum, ubi docet inter patrem & filium, dominum & servum, non dari justitiam commutativam; quia justitia commutativa non est nisi inter æquales, nam sicut justitia legalis est partis ad totum, & distributiva, totius ad partes; ita commutativa est partis ad partem, id est æqualis ad æqualem. Ex quo

Probatur secundò conclusio ratione à priori. Virtutes quæ habent diversa objecta formalia sunt realiter inter se distinctæ: Sed poenitentia & justitia commutativa diversa objecta formalia respiciunt: Ergo distinguuntur realiter. Major patet, Minor probatur. Justitia commutativa respicit jus strictum ad æqualitatem, per proprium actum compensandum: Sed poenitentia non respicit tale jus: Ergo distinguitur à justitia commutativa. Major est certa, Minor probatur. Poenitentia respicit jus divinum læsum per offensam, ut reparandum per proprium actum: Sed non potest poenitentia reparare tale jus ad æqualitatem, quia offensæ contra Deum commissæ, est malitiæ simpliciter infinitæ, ut in Tractatu de peccatis ostendimus; dignitas autem satisfactionis quam poenitentia exhibet, est finita simpliciter: Ergo poenitentia non respicit jus strictum, ut compensandum ad æqualitatem.

Respondet Durandus, in habitu poenitentiae duplicem actum esse distinguendum, unum primum, & alium secundarium. Primarius est ille quo homo servat jus divinum illæsum, observando mandata, seu vitando peccata: secundarius verò est ille quo ponit peccatum in seipso, & pro illo satisfacit. Quamvis ergo (inquit) poenitentia non possit hunc actum secundarium à quo sumit nomen poenitentiae, perficere ad æqualitatem, ut probat nostra ratio, bene tamen actum primum quo specificatur.

Sed contra. Constituire perfectam æqualitatem est actus primarius justitiæ, constitutam verò servare, est actus solum secundarius, ut colligitur ex D. Thoma 2. 2. quæst. 79. art. 1. ad 3. quia impossibile est conservare illam, nisi prius constituta sit; quod enim non est, conservari non potest: Ergo hæc solutio Durandi falsum supponit, nimirum quod servare jus divinum illæsum sit actus primarius poenitentiae, & illud per satisfactionem reparare, actus duntaxat secundarius.

Confirmatur: Actus secundarius non addit novam difficultatem supra primum: sed in hoc quod est reparare jus divinum læsum, specialis & major est difficultas, quam in hoc quod est vitare peccatum, & conservare jus divinum illæsum: Ergo reparare jus divinum læsum per peccatum, est actus primarius poenitentiae; servare autem illud illæsum, actus duntaxat secundarius. Major patet, Minor probatur, tum ad hominem contra Durandum, asserentem hominem posse ad æqualitatem servare jus divinum illæsum, non tamen reparare læsum. Tum etiam, quia major exigitur submissio & humiliatio in primo actu, quam in secundo, unde illo supposito, nulla est difficultas in eliciendo isto qui enim per veram contritionem de peccato dolens, faciliè proponit ab omni peccato cavere.

Dico quartò, virtutem poenitentiae distinguere à justitia vindicativa.

Probatur primò: Proprium est justitiæ vindicativæ pœnas & supplicia pro delictis taxare, servando proportionem & commensurationem inter pœnam & culpam: sed nulla potest esse proportio inter pœnam quam poenitentia exigit à peccato

Y y